

КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА

Філософський факультет

Кафедра історії філософії

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Заст. декана
філософського факультету
Комаха Л.Г.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
СТУДІЇ З ІСТОРІЇ ФІЛОСОФІЇ: ПАРАДОКС МОДЕРНУ

для здобувачів освітньо-наукового рівня
доктор філософії

галузь знань
спеціальність
освітній рівень
освітня програма
спеціалізація
вид дисципліни

03 Гуманітарні науки
033 Філософія
третій (освітньо-науковий)
Філософія
вибіркова

Форма навчання	денна
Навчальний рік	<u>2017/2018</u>
Період навчання	1 рік
Кількість кредитів ECTS	4
Мова викладання, навчання та оцінювання	українська
Форма заключного контролю	іспит

Викладачі: *Кононенко Тарас Петрович, д.ф.н., доцент, завідувач кафедри історії філософії*

Пролонговано: на 20 14/2019 н.р. *Л.Г. Комаха* («30» 08 2019 р.
(підпис, ПІБ, дата)
на 20 9/2020 н.р. *Л.Г. Комаха* («30» 08 2019 р.
(підпис, ПІБ, дата)

Розробники: Кононенко Тарас Петрович, д.ф.н., доцент, завідувач кафедри історії філософії.

Затверджено
«30» серпня 2017 р.
Зав. кафедри історії філософії

 (Кононенко Т.П.)

Протокол № 1 від «30» серпня 2017 р.

Схвалено науково - методичною комісією філософського факультету

Протокол № 2 від «31» серпня 2017 року
Голова науково-методичної комісії (Маслікова І.І.)

«31» серпня 2017 року

Прод від 31.08.2018 р. проголосовано 70
Прод від 30.08.2019 р. проголосовано 70

ВСТУП

1. Мета дисципліни – оволодіти навичками застосування парадигмальних методів дослідження; здійснити науково-філософську рефлексію щодо власної теми дисертаційного дослідження на тлі окреслених у навчальному курсі проблем, самостійно укласти модель аналізу парадигмальної еволюції філософської наукової спільноти.

2. Вимоги до вибору навчальної дисципліни:

1. До початку вивчення цього курсу здобувачі мають **знати** основи парадигмальної еволюції філософського знання. Мати уяву про парадигмальні підходи в історико-філософських дослідженнях.

2. **Вміти** аналізувати матеріал, працювати з текстами, володіти категоріальним апаратом історико-філософського дослідження; застосовувати методологічний інструментарій історико-філософського дослідження, укладати джерельну базу дослідження.

3. **Володіти елементарними навичками** наукового дослідження та управління інформацією; застосовувати методичні настанови компетентнісного підходу.

3. Анотація навчальної дисципліни: Дисципліна «Студії з історії філософії: парадокс модерну» належить до переліку вибіркових дисциплін та викладається на 1 році навчання. Перебуває у логічному зв'язку з тематикою дисципліни «Парадигмальні виміри історико-філософської науки». Вона спрямована на з'ясування підстав самочинності філософії у сучасних світових взаємодіях: досліджується проблема потреби різнорівневих гуманітарних спільнот у обігу філософії і філософських практик; обумовлюється і конституюється становище філософської царини в реаліях України та світового цивілізаційного простору. Визначається становище парадигмального методологічного підходу до аналізу сучасних явищ філософії в Україні співмірно з актуальними тенденціями провідних світових і регіональних філософських наукових товариств. Укладається перелік методичних засад до аналізу наявних філософських парадигм в сьогоденній Україні, встановлюються засоби і техніки парадигмального аналізу. Філософія і комунікативне середовище: досліджуються питання – чи може існувати філософія поза цариною комунікації? І, відтак, чи поглинається філософія комунікативними взаємодіями у предметі і засобах провадження?

4. Завдання (навчальні цілі) – дати сучасні навички наукового дослідження явищ історико-філософського характеру; оволодіти навичками застосування парадигмальних методів дослідження; здійснити систематичне дослідження змін парадигм філософування – від Античності через Середньовіччя та Відродження до філософії Європейського модерну; визначити передумови становлення Нової філософії (політичні, економічні, релігійні, світоглядні та ін.); охарактеризувати добу Нової філософії у цілому (класичні новочасні філософські вчення, представники і європейські просвітницькі рухи, зокрема). Виявляти генетичний зв'язок досліджуваної проблематики в Україні з невинним рухом шляхом Євроатлантичної інтеграції українського інтелектуального середовища.

5. Результати навчання:

В результаті вивчення навчальної дисципліни здобувач повинен

Результат навчання (1. знати; 2. вміти; 3. комунікація 4. автономність та відповідальність)		Методи викладання і навчання	Методи оцінювання	Відсоток у підсумковій оцінці з дисципліни
Код	Результат навчання			
	Знати:			
1.1	Особливості провадження техніки «студій» у певній галузі наук та історії філософії зокрема.	Лекції, самостійна робота	Іспит	10
	Особливості застосування теорії	Лекції,	Іспит	10

1.2	наукових парадигм в межах студій з історії філософії.	самостійна робота		
	Періодизацію історії філософії в межах різних історико-філософських парадигм. Проблеми періодизації.	Лекції, семінар, самостійна робота	Усна доповідь, презентація самостійного дослідження, іспит	10
1.4	Еволюцію філософського знання у до-модерну і модерну добу історії філософії.	Лекції, семінари, самостійна робота	Усна доповідь, презентація самостійного дослідження, іспит	10
	Вміти:			
2.1	Застосовувати методологічну базу дослідження історико-філософських парадигм.	Семінари, самостійна робота	Усні доповіді, презентація самостійного дослідження, іспит	10
2.2	Застосовувати міждисциплінарні підходи до встановлення до-модерних і модерних зразків філософії.	Семінари, Самостійна робота	Усні доповіді, дискусії, презентація самостійного дослідження, іспит	10
2.3	Здійснювати компетентнісний критичний аналіз проблем становлення модерних зразків філософії.	Семінари, Самостійна робота	Усні доповіді, дискусії, презентація самостійного дослідження, іспит	10
2.4	Формувати лексичний модуль у методі дослідження філософії європейського модерну.	Семінари, Самостійна робота	Усні доповіді, дискусії, презентація дослідження	10
	комунікація:			
3.1	Використання навичок роботи з іноземними мовними джерелами інформації. Мати спроможності до усної та письмової комунікації з проблем вивчення.	Семінари, самостійна робота	Усні доповіді, презентація самостійного дослідження	5
3.2	Мати належний мовно-комунікативний рівень професійної придатності; навички візуального представлення результатів самостійного дослідження.	Семінари, самостійна робота	Усні доповіді, дискусії, презентація самостійного дослідження	5
	автономність та відповідальність:			
4.1	Бути підготованим до методично вираженого порядку самостійної роботи. Вміти укладати план-проспект виконання необхідних робіт.	Семінари, самостійна робота	презентація самостійного дослідження	5

4.2	Бути гідним високого звання науково-педагогічного працівника. Пишатися належністю до академічної спільноти.	Семінари, самостійна робота	Усні доповіді, дискусії, презентація самостійного дослідження	5

6. Співвідношення результатів навчання дисципліни із програмними результатами навчання

Результати навчання дисципліни	1.1	1.2	1.3	1.4	2.1	2.2	2.3	2.4	3.1	3.2	4.1	4.2
	Програмні результати навчання											
1. Знати теоретичні основи філософської науки і суміжних галузей гуманітаристики та суспільних наук, знати актуальні проблеми сучасної філософської думки.	+	+	+	+	+	+	+					+
2. Демонструвати спеціалізовані знання в межах певної філософської проблематики, сполучати системну обізнаність з відповідною спеціальною (науково-дослідницькою) літературою.	+	+	+	+	+	+	+					+
3. Розробляти нові підходи і методи та застосовувати їх для ефективного вирішення пізнавальних задач.			+	+	+		+	+			+	+
4. Володіти іноземною мовою на достатньому для фахового спілкування рівні.						+		+	+	+		+
5. Використовувати у спеціалізованому філософському дискурсі знання, ідеї, способи мислення, залучені з інших наукових і культурних царин.	+		+	+		+	+			+		+
8. Здійснювати інтелектуальний пошук та застосовувати інноваційні підходи.	+	+			+	+	+	+			+	+
9. Критично працювати з філософськими текстами, застосовувати різні методи їх аналізу та інтерпретації.	+				+			+	+			
10. Використовувати історико-філософську спадщину в осмисленні та розв'язанні дослідницьких проблем.	+	+		+	+			+		+	+	
11. Реконструювати історичний поступ світової філософії, та еволюцію основних філософських ідей і проблем.	+	+	+	+			+	+				+

7. Схема формування оцінки:

7.1. Форми оцінювання

Контроль знань здійснюється за системою ECTS, яка передбачає дворівневе оцінювання засвоєного матеріалу, зокрема **оцінювання теоретичної підготовки** – результати навчання (знання 1.1 – 1.4), що складає 40% від загальної оцінки та **оцінювання практичної підготовки** – результати навчання (**вміння** 2.1-2.4); (**комунікація** 3.1-3.2); (**автономність та відповідальність** 4.1-4.2), що складає 60% загальної оцінки.

Оцінювання під час навчального періоду:

1. Усна відповідь на семінарах: РН 1.3, 1.4, 2.1, 2.2, 2.3, 2.4, 3.1, 3.2, 4.2 –12 / 20 балів
2. Доповнення та участь в дискусіях на семінарах: РН 1.3, 1.4, 2.1, 2.2, 2.3, 2.4, 3.1, 3.2, 4.2 –6 / 10 балів
3. Самостійна робота - письмова робота-дослідження: РН 1.3, 1.4, 2.1, 2.2, 2.3, 2.4, 3.1, 3.2, 4.1, 4.2 –18 / 30 балів

Кількість балів під час навчального періоду формують бали, отримані здобувачем у процесі засвоєння матеріалу з усього навчального курсу. Загальна оцінка під час навчального періоду складаються із балів, отриманих за аудиторну роботу – 1) усні відповіді на семінарах, 2) доповнення та участь в дискусіях, 3) самостійну роботу (письмову роботу-дослідження). Всі види робіт за навчальний період мають у підсумку:

- в максимальному вимірі 60 балів
- в мінімальному вимірі 36 балів

У разі відсутності на семінарському занятті здобувач має відпрацювати завдання на семінар в письмовій формі.

Підсумкове оцінювання у формі іспиту:

Іспит у письмовій формі - РН 1.1, 1.2, 1.3, 1.4, 2.1, 2.2, 2.3 – 24 / 40 балів

Екзаменаційне оцінювання відбувається в письмовій формі. Білет складається з 2 питань, кожне з яких оцінюється за шкалою 20 балів, що в загальному підсумку дає 40 балів за іспит.

Здобувач не допускається до іспиту, якщо під час навчального періоду набрав менше, ніж 36 балів.

Для отримання загальної позитивної оцінки з дисципліни оцінка за іспит не може бути меншою 24 балів. У випадку, коли здобувач на іспиті набрав менше 24 балів, вони не додаються до семестрової оцінки (незалежно від кількості балів, отриманих під час навчального періоду). В екзаменаційній відомості у колонці «бали за іспит/ екзамен» ставиться «0», а в колонку «результуюча оцінка» переноситься лише кількість балів, отриманих під час навчального періоду.

Таким чином, підсумкова оцінка з дисципліни (мінімум 60, максимум 100 балів) складається із суми кількості балів за період навчання (мінімум 36, максимум 60 балів) та екзаменаційної роботи (мінімум 24, максимум 40 балів).

При простому розрахунку отримуємо:

	Кількість балів під час навчального періоду	Іспит	Результуюча оцінка
<i>Мінімум</i>	36	24	60
Максимум	60	40	100

7.2 Організація оцінювання:

Робота за період навчання		кількість балів за період навчання	
		Min – 36 балів	Max – 60 балів
Усна відповідь на семінарах	Теми 2 та 3, заняття відбудуться згідно з планом навчальних занять. У разі відсутності здобувача на занятті, теми необхідно відпрацювати в письмовому вигляді.	«6» x 2 = 12	«10» x 2 = 20
Доповнення, участь в дискусіях на семінарах	Теми 2 та 3, заняття відбудуться згідно з планом навчальних занять.	«3» x 2=6	«5» x 2 = 10
Самостійна письмова робота	Підготовка письмової роботи-дослідження відбувається впродовж періоду навчання. Презентація роботи-дослідження відбувається під час аудиторної роботи, на останньому семінарі згідно з планом навчальних занять (Додаток самостійної	«18» x 1 = 18	«30» x 1 = 30

	роботи здобувача)		
Загальна оцінка за період навчання		36	60
Оцінка за іспит		24	40
Результуюча оцінка		60	100

Критерії оцінювання:

1. Усна відповідь:

10 балів – здобувач у повному обсязі володіє матеріалом, вільно та аргументовано його викладає, глибоко та всебічно розкриває зміст поставленого завдання, критично аналізує, оцінює та синтезує ідеї, використовуючи обов’язкову та додаткову спеціальну літературу. Демонструє високий ступінь самостійності.

8 бали - здобувач у достатньому обсязі володіє матеріалом, вільно його викладає, але може не вистачати аргументації в поясненнях, в основному розкриває зміст поставленого завдання, використовує лише обов’язкову чи коментуючу літературу. Допускаються несуттєві неточності

6 бали – в цілому володіє матеріалом, але не демонструє глибини знань та критичного ставлення до проблем, не спирається на необхідну спеціальну літературу. Має у відповіді суттєві неточності

4 бали – не в повному обсязі володіє матеріалом, фрагментарно та поверхово його викладає, недостатньо розкриває зміст поставлених питань. Має суттєві помилки у відповіді

2. Доповнення / дискусія:

5 бали – доповнення змістовне, ґрунтовне, конструктивно доповнює обговорення теми, демонструє здатність до критичного аналізу та високий ступінь самостійності у судженнях

4 бали – доповнення змістовне, демонструє здатність до критичного оцінювання проблем

3 бали – доповнення містить інформацію, що суттєво не розширює дискусію

3. Самостійна письмова робота:

30-21 балів здобувач спроможний вільно окреслити «царини напруги» у взаєминах філософії і філософського знання із сучасними гуманітарними спрямуваннями цивілізаційного розвитку; запропонувати навички гіпотезного наукового дослідження явищ історико-філософського і філософського характеру; оволодіти навичками застосування парадигмальних методів дослідження; здійснити науково-філософську рефлексію щодо власної теми дисертаційного дослідження на тлі окреслених у навчальному курсі проблем.

20-16 балів - здобувач у достатньому обсязі володіє історико-філософським матеріалом, вільно ним оперує, але може не вистачати аргументації в поясненнях, в основному розкриває зміст поставленого завдання. Здобувач демонструє здатність до аналізу проявів парадигмальності в історико-філософському процесі. Робота є самостійною, містить

певні неточності

15-11 балів – здобувач написав письмову роботу-дослідження, але не демонструє глибини знань та здатності до критичного аналізу, самостійності у вирішенні поставлених завдань, не спирається на необхідну методологічну базу, використовує лише навчальну літературу. Робота містить суттєві неточності.

10-0 балів – здобувач не демонструє здатності до аналізу та критичного оцінювання проблем, фрагментарно та поверхово розглядає заявлену проблематику, недостатньо розкриває зміст поставлених питань. Має суттєві помилки в роботі. Демонструє не самостійність у виконанні дослідження.

4. Кожне питання в екзаменаційній роботі (в білеті 2 питання):

20-16 балів - здобувач у повному обсязі володіє проблематикою взаємин філософії і філософського знання із сучасними гуманітарними спрямуваннями цивілізаційного розвитку; здатний запропонувати навички гіпотезного наукового дослідження явищ історико-філософського і філософського характеру; навички застосування парадигмальних методів дослідження; здійснювати науково-філософську рефлексію щодо власної теми дисертаційного дослідження на тлі окреслених у навчальному курсі проблем.

15-11 балів - здобувач у достатньому обсязі володіє історико-філософським матеріалом та обізнаний у парадигмальних методах його дослідження, вільно його викладає, але може не вистачати аргументації в поясненнях; в основному розкриває зміст поставленого завдання, використовує обов'язкову літературу, демонструє самостійність у судженнях. Робота містить несуттєві неточності

10-6 балів - загалом володіє історико-філософським матеріалом, але не демонструє глибини знань, самостійності у вирішенні поставлених завдань, здатності до критичного аналізу та оцінювання, не спирається на необхідну літературу, робота містить суттєві неточності

5-0 балів - фрагментарно та поверхово викладає матеріал, недостатньо розкриває зміст поставлених питань. Має суттєві помилки в роботі. Демонструє не самостійність у виконанні завдань.

7.3.Шкала відповідності оцінок:

Відмінно / Excellent	90-100
Добре / Good	75-89
Задовільно / Satisfactory	60-74
Незадовільно / Fail	0-59
Зараховано / Passed	60-100
Не зараховано / Fail	0-59

СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН ЛЕКЦІЙ І СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ

№ п/п	Назва лекції	Кількість годин		
		Лекції	Семінари	Самостійна робота
Частина 1. Руйнування теологічної догматичної системи тяглості засобів мислення. Проблема нового у філософії. Інтелектуальна руйнація універсалізму				
1	Тема 1. Інтелектуальний парадокс погляду на еволюційний розвиток європейської філософії представниками зародження принципів модерного філософування.	6		20
2	Тема 2 Катарсис свідомості – засоби очищення розуму від впливу догматичних світоглядних парадигм.	6	2	20
Частина 2. Експериментальне дослідження дійсності.				
3	Тема 3. Історико-філософське моделювання і реконструкція структури наукової парадигми.	4	2	26
	Презентація самостійної роботи «Еволюція філософського наукового видання».	2		30
	ВСЬОГО	18	4	96

Загальний обсяг 120 год., в тому числі:

Лекцій – **18 год.**

Семінари – **4 год.**

Консультація - **2 год.**

Самостійна робота - **96 год.**

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА:

Основна: (Базова)

1. Словник застосування (англійська мова): написання, транскрипція, значення, походження, тезаурус, голосове відтворення.
<http://www.merriam-webster.com/>
<http://www.merriam-webster.com/thesaurus>
2. https://en.wiktionary.org/wiki/Wiktionary:Main_Page
3. https://en.wikipedia.org/wiki/Main_Page
4. Encyclopedia Britannica
<https://www.britannica.com/>
5. Stanford Encyclopedia of Philosophy
<http://plato.stanford.edu/>
6. The Internet Encyclopedia of Philosophy
<http://www.iep.utm.edu/>
7. Paideia Project Online
<http://www.bu.edu/wcp/PaidArch.html>
8. Project Gutenberg
<http://www.gutenberg.org/>
9. <http://www.etymonline.com/index.php>
10. Кун Т. Структура наукових революцій / Томас Кун. – К. : Port-Royal, 2001. – 228 с.

Додаткова:

1. Ільїна, Г. Словник як форма укладання філософської лексики {Електронний ресурс} / Г. Ільїна // Матеріали IV Науково-методичного семінару з історії філософії "УКРАЇНСЬКА ЛЕКСИКОГРАФІЯ КЛЮЧОВИХ ФІЛОСОФСЬКИХ ТЕРМІНІВ: Пропозиції щодо моделі укладання термінологічних змістів". 20 травня 2016 р. – Режим доступу: <http://hphd.kiev.ua/index.php/2-uncategorised/61-iv-naukovo-metodychnyiseminar-z-istorii-filosofii-ukrayinska-leksykohrafiya-klyuchovykhfilosofskykh-terminiv-propozytsii-shchodo-modeli-ukladanniaterminolohichnykh-zmistiv>
2. Кафедра історії філософії. I Науково-методичний семінар з історії філософії "НАУКА ЧИ НАРАТИВ? Аксиоматика в історії філософії" [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://hphd.kiev.ua/index.php/ nauka/8-pershuy-naukovo-metod>. Останнє оновлення 15 серпня 2019 р.
3. Кафедра історії філософії. II Науково-методичний семінар з історії філософії "УКРАЇНСЬКА ЛЕКСИКОГРАФІЯ КЛЮЧОВИХ ФІЛОСОФСЬКИХ ТЕРМІНІВ КИТАЙСЬКОЇ МОВИ (Ієрогліфічна семантика ключових термінів давньокитайської філософії)" [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://hphd.kiev.ua/index.php/nauka/11-druhyi>. Останнє оновлення 15 серпня 2019 р.
4. Кафедра історії філософії. IV Науково-методичний семінар з історії філософії "УКРАЇНСЬКА ЛЕКСИКОГРАФІЯ КЛЮЧОВИХ ФІЛОСОФСЬКИХ ТЕРМІНІВ: Пропозиції щодо моделі укладання термінологічних змістів" [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://hphd.kiev.ua/index.php/nauka/62-iv-naukovo-metodychnyy-seminar-zistoriyi-filosofiyi-ukrayinska-leksykohrafiya-klyuchovykh-filosofskykhterminiv-propozytsii-shchodo-modeli-ukladannia-terminolohichnykh-zmistiv>. Останнє оновлення 15 серпня 2019 р.
5. Кафедра історії філософії. 2016 р. V Науково-методичний семінар з історії філософії "УКРАЇНСЬКА ЛЕКСИКОГРАФІЯ КЛЮЧОВИХ ФІЛОСОФСЬКИХ ТЕРМІНІВ: Пропозиції щодо моделі укладання термінологічних змістів" [Електронний ресурс]. – Режим доступу :

<http://hphd.kiev.ua/index.php/наука/48-v-naukovo-metodychnyy-seminar>. Останнє оновлення 15 серпня 2019 р.

6. Кононенко Т. Наука чи наратив? Аксиоматика в історії філософії [Електронний ресурс] / Т. Кононенко // Матеріали I Науково-методичний семінар з історії філософії "НАУКА ЧИ НАРАТИВ? Аксиоматика в історії філософії". 17 лютого 2016 р. – Режим доступу: <http://hphd.kiev.ua/index.php/наука/8-pershuy-naukovo-metod>.
7. Кононенко Т. Парадигмальні виміри історико-філософського дослідження. Трансформація принципів / Тарас Кононенко // Українознавство. – К., 2008. – № 1. – С. 72 – 76.
8. Кононенко Т. Концепція «Програми з історії філософії»: задум – концепція – концепційна розробка // Вісник КНУТШ, серія «Філософія». – К., 2017. - № 1(1). – С. 32-34.
9. Кононенко Т. «Наука – методологія – навчання» у інтегративній єдності освітньо-наукового процесу з історії філософії та суміжних спеціальностей і галузей знань. // Філософія індійської культури: наук.-метод. посібн. інновац. типу. - Київ: Агентство "Україна", 2019. – С. 4-14.
10. Рассел Б. (1995). Історія західної філософії. Київ.
11. Реале Дж., Антисери Д. (1996). Западная философия. От истоков до наших дней. Санкт-Петербург.
12. Руденко С. Сучасні методологічні концепції дослідження історії української філософії : монографія / С. Руденко. – К. : ВПЦ "Київський університет", 2012. – 279 с.
13. Рьод Вольфганг. (2009) Шлях філософії: з XVII по XIX століття. – Київ: Дух і літера. 388.
14. Себайн Джорж Г., Торсон Томас Л. (1997). Історія політичної думки. – Київ.
15. Скратон Р. (1998). Коротка історія новітньої філософії: Від Декарта до Вітгенштайна. Київ: Основи.
16. Ярошовець, В. (Ред.). (2012). Історія філософії. Словник. Київ: Знання України.
17. Coplston Fr. A history of philosophy.: Vol.5. – New York., 1994.
18. Слотердайк Петер Критика цинічного розуму (переклад з німецької Андрія Богачова). – Київ, ВК ТОВ «Тандем», 2002. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://drive.google.com/file/d/0B7daE0sePi-kbmkta0500ExpNzg/view>